

L'APRENTATGE PRODUCTIU A L'ESO

PROGRAMA

(RESUM)

1. Introducció

El programa *L'Aprenentatge Productiu a l'ESO*, concretat a través de les anomenades Aules MAP (Metodologia de l'Aprenentatge Productiu), l'IDAP es proposa donar resposta als problemes dels joves presenten dificultats d'adaptació al sistema escolar, especialment en els darrers cursos de l'Educació Secundària Obligatòria, i evitar el risc d'exclusió social que es pot derivar del fracàs escolar. Les Aules MAP pretenen donar una formació adaptada a les necessitats dels joves per tal de millorar el nivell educatiu a la vegada que desenvolupar les competències personals i laborals. Es tracta de crear un espai escolar que s'adapti als alumnes en situació de major risc, on puguin aprendre d'una manera que els resulti atractiva, a partir de la motivació i d'un treball pràctic formatiu.

Els mòduls formen part del programa general d'Ensenyament Secundari Obligatori i s'emmarquen en els Programes de Diversificació Curricular dels centres.

L'etapa d'Educació Secundària Obligatòria té com a finalitat possibilitar que tots els alumnes puguin accedir als elements bàsics de la cultura en el marc d'un desenvolupament personal que consolidi la formació instrumental de l'ensenyament primari i completi la formació cultural. En aquest context, però emprant un enfocament pedagògic alternatiu, s'ofereix als alumnes la possibilitat d'incrementar el nivell inicial de coneixements, habilitats i competències en base a activitats pràctiques relacionades amb la professió a la qual els hi agradaria dedicar-se i que el propi alumne selecciona en l'inici del procés formatiu. Aquest és el tret fonamental on radica la motivació principal de l'alumnat, sobretot el de 4art d'ESO, on els plantejaments formatius tendeixen a la professionalització i inserció laboral. Per a aquests alumnes que estan es cerca un grau de coneixença inicial de les professions que els ajudi a decidir-se entorn al seu futur professional, ja be amb la perspectiva de continuar estudiant o la de introduir-se en el món laboral.

2. Objectius i innovacions

Els objectius pedagògics del programa *L'Aprenentatge Productiu a l'ESO* són:

- Introduir l'aprenentatge d'habilitats i conceptes a partir del treball pràctic.
- Potenciar la descoberta de noves competències professionals.
- Potenciar el desenvolupament personal de l'alumne fent èmfasi en la capacitat d'autoestima i confiança en si mateix.
- Incrementar el nivell de coneixement en matèries acadèmiques, a partir del treball pràctic.
- Afavorir l'assistència al centre procurant l'increment de la motivació i l'interès per l'aprenentatge mitjançant l'activitat productiva
- Acreditar en ESO
- Promoure la reincorporació en el món acadèmic.
- Promoure la incorporació al món laboral.

Per tal d'assolir els objectius pedagògics previstos i tractant-se de joves que rebutgen l'ensenyament tradicional i que estan en risc de fracàs escolar es pretén captar l'atenció dels mateixos mitjançant plantejaments educatius més atractius que impliquin propostes de treball motivadores i engrescadores per sí mateixes. En aquesta línia les innovacions que aporta programa són les següents:

- Experimentació en diferents camps de coneixement. Adquisició de noves perspectives educatives i professionals.
- Utilització de l'atractiu de les Noves Tecnologies de la Informació, com a eina pedagògica.
- Personalització de l'aprenentatge en base a les necessitats formatives i ritme de cadascú, mitjançant els plans de formació individuals.
- Plantejament d'activitats que motivin la participació directa i imprescindible dels alumnes, des de l'inici i al llarg de tot el procés de realització. Selecció, per part de l'alumne, de l'àmbit professional en el que centrar l'activitat productiva.
- Estimulació de la iniciativa i l'autonomia en el treball.
- Capacitat d'autogestió del propi aprenentatge fins al punt de que l'alumne esdevingui director del procés formatiu.
- L'aprenentatge es deriva més del treball pràctic que de l'escolta o l'estudi.
- Adquisició d'estratègies i habilitats que facilitin una adaptació als canvis tècnics i laborals. Aprendre a aprendre.
- Adquisició de competències essencials en l'àmbit de la comunicació. Capacitat d'expressar idees de forma coherent i amb visió crítica. Respecte i capacitat empàtica en relació a les vivències i opinions dels altres.
- Adquisició de la capacitat de cooperació i treball en xarxa.

3. Alumnat i nombre de places.

Les Aules MAP van dirigides a alumnes de segon cicle d'ESO que, com a resultat d'un procés d'inadaptació al sistema tradicional d'ensenyament, no segueixen el ritme de treball i aprenentatges que marca el projecte curricular del centre.

La selecció de l'alumnat, que s'inicia al final del curs anterior, segueix el procés propi de centre:

- La comissió d'atenció a la diversitat fa una primera proposta de candidats/des.
- L'equip docent del 3r d'ESO amb els professors de l'Aula MAP fan el llistat dels alumnes candidats i s'apliquen els criteris de prioritització.
- El Tutor/a de 3r fa la proposta als alumnes triats (en el mes de juny).
- El/la psicopedagog/a del centre fa la proposta a la família de l'alumne/a triat (finals de juny i Juliol).
- Signatura de compromís per part de l'alumne/a i signatura i compromís per part de la família corresponent..

El nombre de places de que es disposa en cada una d'elles és de 12 alumnes.

4. Activitats formatives

Les diferents activitats que es proposen a l'alumne/a s'encabeixen en els següents blocs de treball :

- Sessions de comunicació. Reunions de seguiment i reflexió teòrica entorn a metodologia i temes socials, exposició de projectes formatius i productes, debats i espai obert d'opinió on es pretén que els alumnes assoleixen competències comunicatives i incrementin el seu pensament crític. En aquests espai es treballen valors i actituds relacionades amb l'Educació per la Ciutadania.
- Activitat teòrico-pràctica. Realització de productes, recerques i treballs, la major part de forma individual atenent a les necessitats de cada alumne (interessos, ritme i estil d'aprenentatge, etc.). Amb el desenvolupament de les activitats es pretén l'adquisició de coneixements en l'àmbit professional seleccionat per l'alumne però també l'increment del nivell de coneixements de l'alumne/a en les diferents àrees curriculars que són tractades de forma interdisciplinària. Ambdós blocs es plantegen interrelacionats i son presentats per l'equip d'educadors es presenten en forma de propostes quinzenals de treball que l'alumne ha d'entendre i acceptar de forma voluntària.
També es plantejaran activitats de grup que permetran l'adquisició de competències relacionades amb el treball cooperatiu i la comunicació.
- Tallers
 - Tecnologies de la Informació i la Comunicació. Treball pràctic dirigit a la consecució de productes amb assessorament tècnic. Aquest varien en funció dels interessos de l'alumne. Poden, per exemple, organitzar-se entorn a matèries tal com informàtica tècnica, vídeo digital, presentacions gràfiques, pàgines web, blocs, etc.
 - Tecnologia. Treball teòrico-pràctic adreçat al coneixement integrat de processos tècnics de la vida quotidiana (electricitat, fontaneria, jardineria,...) Per tal que aquests siguin viscuts com a aplicables i propers s'aprofita qualsevol situació pròpia del centre: arranjaments diversos (pissarres, piques, portes, bancs, etc.), realització de productes de grup que tenen entitat en sí mateixos (embelliment pel pati, realització d'un mosaic al terra, confecció d'una taula de reunions, etc.), realització d'instal·lacions per a activitats especials (música per St. Jordi, taller per a la Setmana Cultural, etc.)

- Educació Física
- Assessorament individual. Setmanalment l'alumne rep assessorament en cada un dels moments del procés formatiu. En els seus inicis per tal d'introduir les bases de la metodologia de l'aprenentatge productiu, definir mancances i necessitats formatives, preparar el projecte formatiu i la situació productiva prevista, etc. així com al llarg de tot el procés per tal de fer el seguiment i treballar aspectes relacionats amb el desenvolupament personal.
- Estades en empreses. Observació de la realitat del món laboral. Aprenentatge a través de l'experiència i l'activitat en diferents sectors professionals. L'alumne selecciona tres àmbits al llarg de tot el curs i, en correspondència, assisteix a tres empreses diferents. Es desitjable que hi hagi variació, en tots els sentits, per tal que l'experiència global sigui el mes rica possible. Tot i que aquesta ha de ser educativa i no de caire laboral i/o professional, els/les alumnes poden arribar a tenir un coneixement considerable de les tècniques i procediments implicats en l'àmbit professional en qüestió.
- Aprenentatge internacional. En la mesura en que sigui possible i fent ús dels programes que la Unió Europea posa a l'abast de les escoles, els/els alumnes participaran en congressos internacionals de joves, intercanvis i estades formatives que periòdicament s'organitzen en el nostre país i a l'estranger en el marc de la Xarxa Internacional d'Escoles Productives – INEPS. Pel que suposen d'enriquiment personal i cultural les experiències formatives en altres països són un objectiu intrínsec de l'Aprenentatge Productiu en un context europeu multicultural.

4. Metodologia

L'itinerari que segueix l'alumne des del moment en que s'incorpora, està constituït per un seguit d'accions, gran part d'elles desenvolupades de forma individual però també a partir del treball en grup. Són les següents:

Entrevista inicial.

- Plantejament d' interessos i necessitats formatives.
- Introducció a la metodologia de l'Aprenentatge Productiu.
- Informació sobre l'estructura del programa (horaris, matèries, etc.)
- Signatura de compromís per part de l'alumne/a i dels seus pares i/o tutors/es.

Inscripció. Assegurança de l'alumne per a les estades en empresa.

Itinerari d'aprenentatge. Desenvolupament del procés formatiu.

- **Assessorament individual.** Tècniques de desenvolupament personal.
 - Aprofundiment en la metodologia de l'Aprenentatge Productiu
 - Concreció i planificació del Projecte de Formació Individual. Establiment de l'àrea de formació. Elecció dels aprenentatges més adequats. Preparació de la situació productiva: Definició del producte a obtenir i estada en empresa.
 - Seguiment i avaluació del procés formatiu
 - Descoberta de noves possibilitats formatives.
 - Orientació personal i professional.
 - Anàlisi d'oportunitats laborals.
 - Tractament d'aspectes personals i socials.

- Foment de la participació social.
- Foment d'actituds actives. Motivació
- **Treball individual.** Tècniques bàsiques d'aprenentatge per la recerca i l'autoformació.
 - Lectures i resums.
 - Preparació de dossiers i materials d'aprenentatge.
 - Gestions i contactes.
 - Reflexió teòrica i anàlisi.
 - Redacció del Diari Formatiu: descripció d'habilitats adquirides i reflexions sobre el procés formatiu.
 - Modificacions del Pla de Formació Individual, segons l'evolució de l'aprenentatge.
 - Realització de treballs de recerca i documents diversos centrats en l'àmbit professional escollit (treball de camp, vocabulari professional, etc.)
 - Preparació del currículum i carta de presentació.
 - Preparació del portafolis.
 - Millora del nivell inicial de coneixements generals i habilitats bàsiques: lectura, escriptura, matemàtiques, ciències socials, informàtica bàsica, internet, etc.
 - Adquisició de coneixements en l'àmbit professional escollit.
 - Pràctiques al centre. Autoaprenentatge assistit amb tutor. Treball amb equipament informàtic i multimèdia.
 - Participació en tallers monogràfics.
 - Realització del producte.
 - Estadies en empresa. Autoaprenentatge assistit amb tutor. Aprenentatge pràctic en situacions de treball real.
 - Redacció d'informes.
 - Presentacions en grup dels Plans de Formació Individual, productes finals i altres recerques.
 - Autoavaluació del procés formatiu.
- **Treball grupal.** Sessions de comunicació.
 - Tècniques d'anàlisi de les competències i habilitats personals.
 - Reflexió i assessorament sobre aspectes metodològics i organitzatius.
 - Comunicació i exercitació del pensament crític entorn a temes d'interès social i professional.
 - Tècniques d'inserció laboral.
 - Seguiment del respectius processos formatius.
 - Intercanvi d'experiències.
 - Planificació d'activitats i productes conjunts: publicacions, exposicions de treballs, murals, sortides, intercanvis formatius, etc.
 - Presentació de projectes, treballs i productes.
 - Avaluacions trimestrals i final.

Obtenció del producte. Presentació. Difusió.

Avaluació.

- **Eines:**
 - Projecte Formatiu Individual
 - Diari de formació
 - Materials d'aprenentatge: recerques en els diferents àmbits curriculars i recerques relacionades amb l'àmbit professional
 - Treballs en grup

- Treball de camp
- Estudi de Possibilitats Formatives
- Càlcul de Costos del Producte
- Producte
- Relació d'Habilitats Adquirides
- Vocabulari Professional
- Currículum Vitae
- Portafolis
- Documents del procés formatiu (fotografies, textos...).
- Producte TIC de documentació.
- **Matèries:**
 - Llengua Catalana
 - Llengua Castellana
 - Ciències Naturals
 - Ciències Socials
 - Matemàtiques
 - Anglès
 - Educació visual i plàstica
 - Educació Física
 - Tecnologia
 - Informàtica i TIC
 - Educació per a la Ciutadania
 - Àmbit professional

Tal i com es preceptiu en l'Aprenentatge Productiu des d'una visió interdisciplinar i transversal de les matèries, la tendència és treballar en base a àrees de coneixement i no matèries-estanc poc connectades entre sí.

- **Criteris:**
 - Procés d'aprenentatge, adquisició de coneixements, nivell assolit.
 - Desenvolupament personal, actituds, relacions personals
 - Activitats realitzades, adquisició d'habilitats, creativitat, qualitat del treball.
 - Participació en activitats de grup
 - Productes obtinguts: qualitat, utilitat social
 - Llocs recurs, mentors
 - Utilitat de la metodologia aplicada
- **Sistemes**
 - Seguiment diari
 - Avaluacions trimestrals i final del tutor
 - Autoavaluacions trimestrals i final de l'alumne.
 - Avaluació trimestral del mentor a l'empresa.

Resultats i sortides.

- Desenvolupament personal
- Certificació en ESO
- Continuació de l'itinerari acadèmic a nivells superiors
- Inserció laboral

5. Funcionament

L'Aula MAP funciona de setembre a juny, dividida en tres trimestres, d'acord amb el calendari escolar. Els matins, de 8:30 a 14:00 h, es dediquen a la formació teòrica i pràctica en l'aula. Aquesta aula disposa d'equipament informàtic multimèdia i connexió a Internet, a més de material divers de consulta i altre directament relacionat amb el funcionament dels tallers.

Els alumnes comencen la jornada a les 8:30 del matí, amb una **SESSIÓ DE COMUNICACIÓ**, activitat de grup dedicada als aspectes metodològics, a la comunicació, la reflexió i l'intercanvi d'experiències: es planifiquen les activitats, s'analitzen els progressos, les necessitats, les dificultats de cadascú, s'intercanvien experiències formatives, es debaten els processos d'aprenentatge i es presenten tant els plans de formació com els productes elaborats. En aquesta sessió de grup pren especial rellevància la matèria *Educació per a la Ciutadania Democràtica (ECD)* i en el seu context s'analitzen i es debaten temes d'interès social relacionats amb la convivència i el civisme com a eixos centrals, procurant un desenvolupament del pensament crític. El pedagog que assisteix al grup i actua sobretot com un animador de l'aprenentatge i la reflexió.

A partir de la segona hora, té lloc l'autoaprenentatge assistit en el marc de l'ACTIVITAT TEORICO-PRÀCTICA, destinada a aprendre un ofici i a anar adquirint habilitats i coneixements diversos. Els participants, amb l'ajut dels seus educadors, porten a terme els plans de formació individuals. Tot compartint els mateixos espais i seguint les mateixes línies metodològiques, cadascú segueix un itinerari formatiu propi, basat en el treball individual i l'assessorament. En l'Aula MAP sempre es compta amb la figura de dos educadors que ajuden, dinamitzen i donen suport als alumnes en la realització dels seus treballs. El treball individual consisteix principalment en activitats teòriques i pràctiques com l'aprenentatge mitjançant ordinadors, la recerca d'informació, les lectures i resums, les gestions, les consultes, la redacció del diari personal (quadern de reflexions), o l'elaboració de documents diversos. Durant el matí l'alumne reflexiona i resol dubtes teòrics sorgits en l'activitat pràctica en l'empresa el dia anterior alhora que es planifica i es planteja nous reptes per a la seva estada en l'empresa que tindrà lloc a l'endemà mateix, establint-se d'aquesta manera una dialèctica molt enriquidora entre l'aprenentatge pràctic i la reflexió teòrica. A més d'adquirir coneixements teòrico-pràctics en l'àmbit professional seleccionat, es pretén també un increment del nivell de coneixements en matèries que els correspon d'acord amb l'adaptació curricular que s'aplica. Així doncs, es treballen les ciències, les llengües, les matemàtiques, etc. a més d'una iniciació a les Noves Tecnologies de la Informació, procurant un domini bàsic en Internet, Informàtica bàsica i les diferents tècniques multimèdia que avui quasi be es impensable conèixer. Els alumnes, per exemple, treballen precisament utilitzant una intranet que els permet accedir fàcilment a la documentació que utilitzen al llarg del procés formatiu, a més de poder a gestionar-se el seu propi procés tot visualitzant indicadors d'evolució.

L'última hora del matí o les tardes es destina al desenvolupament dels TALLERS TIC i TECNOLOGIA per tal d'anar adquirint progressivament competència tècnica en els diferents àmbits.

Dos matins a la setmana i de forma alternada amb l'activitat al centre escolar, l'alumne/a assisteix a un lloc de treball real on realitzar la seva ESTADA EN EMPRESA, per tal d'observar i participar en l'activitat professional que ell mateix selecciona en l'inici de cada trimestre i que representa el nucli central del seu projecte formatiu individual durant aquest període. Aquesta activitat que pot tenir en una escola, una empresa, un laboratori, un espai lúdic i/o esportiu, una botiga, etc. ocupa un lloc privilegiat en el procés educatiu en representar l'autèntic centre d'interès del mateix i catalitzador de l'activitat global que té lloc en l'Aula MAP

L'ASSESSORAMENT INDIVIDUAL s'utilitza al llarg de tot el procés formatiu i es responsabilitat del tutor dur-lo a terme setmanalment. Aquest tutor ha de ser un perfecte coneixedor de la metodologia de l'Aprenentatge Productiu per tal d'obtenir-ne el màxim de benefici. Inicialment la seva finalitat es definir les mancances i les necessitats formatives de l'alumne, establir els aprenentatges més idonis i preparar la situació productiva. Durant l'itinerari formatiu pretén un seguiment mitjançant l'anàlisi de les diferents situacions en les que es va trobant l'alumne i la resolució de problemes i dubtes. Altres funcions importants de l'assessorament tenen relació amb el desenvolupament personal i social de l'alumne, tot vigilat el seu muntant de motivació i procurant, des d'un bon principi, l'adopció d'actituds tal com la capacitat d'acció, iniciativa personal, autonomia, col·laboració i empatia amb l'entorn. L'orientació professional esdevé fonamental sobretot en l'últim trimestre de curs.

Cada trimestre s'avaluen els diversos processos formatius i, d'acord amb els resultats parcials, s'introdueixen canvis en els plans de formació que impliquen, bàsicament, nous plantejaments en referència a coneixements i productes a assolir, així com de noves empreses a les que acudir per a la realització de l'activitat pràctica. D'aquesta manera l'alumne va adquirint paulatinament i quasi bé sense adonar-se'n un bagatge d'experiències, habilitats i coneixements altament significatiu.

6. Participació en xarxes.

Els alumnes del programa L'Aprenentatge Productiu a l'ESO participen en congressos internacionals de joves, intercanvis i estades formatives que periòdicament s'organitzen en el nostre país i a l'estranger en el marc de la Xarxa Internacional d'Escoles Productives – INEPS.

Pel que suposen d'enriquiment personal, les experiències formatives, laborals i culturals en altres països són un objectiu intrínsec del programa, així com també ho és l'acolliment a casa nostra d'estudiants d'altres països, per l'important aprenentatge multicultural i d'integració europea que comporta la implicació dels alumnes en aquests tipus d'activitat.